

LA MASIA COM A INSTRUMENT COLONITZADOR DEL TERRITORI: EL CAS D'ALELLA

A cura de Mireia Barnadas i Ribas

Aquesta comunicació és fruit de l'esforç d'un equip pluridisciplinar format per diversos membres de l'Associació Cultural Revista Alella que, durant més d'una dècada, ha estat treballant en una publicació sobre el patrimoni arquitectònic alellenc. Per tant, l'autoria d'aquest text és conjunta i compartida entre: Ramon Anglada Lara, llicenciat en grau en Història i llicenciat en Documentació; Cristina Armengol Rusiñol, llicenciada en Humanitats i DEA en Història Medieval; Salvador Artés Llobet, historiador local; Salvador Ribas Serra, arquitecte; i Mireia Barnadas i Ribas, arquitecta; amb el suport de molts altres col·laboradors que, al llarg dels darrers anys, també han contribuït al projecte.

El cas d'Alella

Amb el transcurs dels segles, el territori alellenc ha estat progressivament ocupat per l'home i la masia, hereva dels primers assentaments ibers i romans, ha estat en gran mesura l'instrument d'aquesta colonització. Analitzant l'antiguitat i l'especial disposició d'aquests petits nuclis habitats, es pot deduir com la seva ubicació sobre el terreny, diferent en funció de cada moment històric, ha determinat la fisonomia urbanística del municipi, profundament vinculada a la peculiar orografia d'Alella.

El Maresme és una comarca estreta i llarga en la que es distingeixen tres faixes transversals: la Serralada Litoral, que en la nostra zona s'anomena Serralada de Sant Mateu; l'andana litoral, d'amplada variable i pendent suau cap al mar; i la costa pròpiament dita. El subsòl està format bàsicament per sauló (fruit de la degradació de les roques granítics que conformen la serralada), un material arenós i poc consistent que permet la infiltració de l'aigua a través de la superfície. Aquesta aigua s'escola fins a arribar a capes

impermeables de materials granítics no alterats, on s'acumula formant els aquífers dels que tradicionalment s'ha extret l'aigua de rec mitjançant mines i pous. Les pluges, concentrades bàsicament a finals d'estiu o inicis de la tardor, solen ser provocades per temporals de llevant relativament poc freqüents, però importants en quantia. La curta distància i el fort desnivell existent entre els turons i la desembocadura de les rieres provoquen que l'aigua baixi a gran velocitat, causant una erosió progressiva; precisament, foren els materials transportats en suspensió per aquestes esorrenties els que, amb el transcurs del temps, configuraren la plana maresmenca.

A Alella, les aigües provinents del nord del municipi són conduïdes per multitud de torrents cap a tres cursos principals d'aigua, cadascun dels quals configura una vall o coma, paraula de la qual les rieres prenen el nom. La Coma Fosca es troba a ponent i al segle XVIII era coneguda com a *abundosa* (en ser més ombrívola que les altres, retenia millor la humitat i les collites eren més quantioses). La Coma Clara, en canvi, situada a llevant, és una vall més oberta i planera. Ambdues rieres conflueixen, aigües avall, en un únic punt al voltant del qual s'ha anat desenvolupant el nucli urbà. A partir d'aquí, la riera principal discorre de manera gairebé recta fins al mar, penetrant en el seu darrer tram al terme municipal del Masnou. El seu recorregut presenta una lleugera inflexió a l'alçada del barri del Canonge, just en el punt de trobada amb el torrent de Rials; aquest dóna nom a la tercera de les valls que configuren el terme, la qual, en haver-se mantingut inalterada al llarg dels últims segles, és la que millor conserva el caràcter agrícola d'Alella.

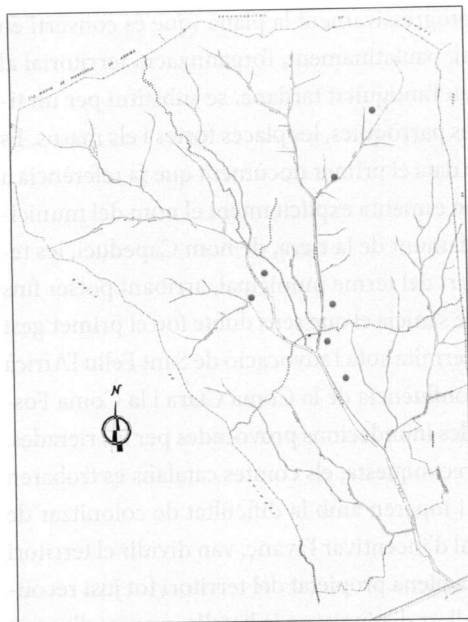
De fet, els límits del terme municipal d'Alella corresponen, gairebé exactament, al contorn exterior d'aquestes tres conques, amb dues úniques excepcions: la primera, a la carena de Teià (on, durant la col·locació de les fites de separació de termes l'any 1729, no es respectaren els límits de les diferents finques sinó que es traçà una línia recta que deixà algunes propietats a cavall entre els dos municipis) i la segona, molt més important, a la part del terme propera al mar (que, des de la segregació portada a terme l'any 1848, va constituir, juntament amb una altra gran àrea segregada de Teià, el nou municipi del Masnou).

A l'hora de parlar de l'origen del terme municipal d'Alella i de la colonització del territori del voltant, resulta evident que cal remetre's als primers assentaments humans a la zona, d'època neolítica, i a la seva evolució durant els períodes ibèric i romà. No obstant, els primers trets definidors del poble pròpiament dit se situen en època carolíngia, quan s'inicià un procés de repoblació i reorganització general del territori. En un principi, la creixent necessitat d'ocupació del territori propicià la reutilització d'estructures existents (l'arrel tardoromana de moltes de les esglésies del Maresme queda palesa tant en l'advocació del recinte com per la presència de restes de vil·les romanes en el subsòl o en l'entorn immediat). Tanmateix, cap al segle X, el perill que implicava establir-se prop de

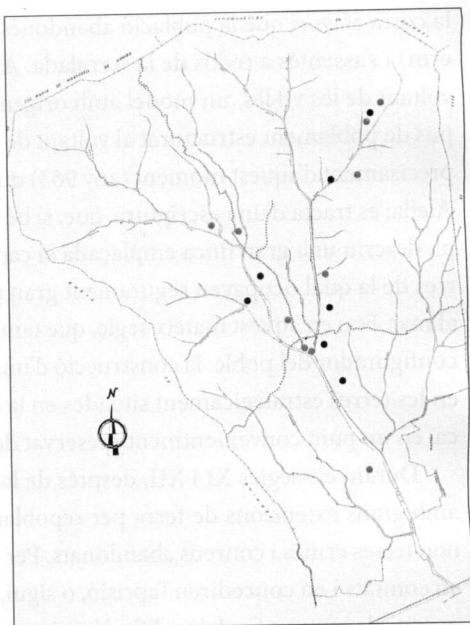
la costa afavorí que la població abandonés progressivament la plana (que es convertí en erm) i s'assentés a redós de la serralada. Així, paulatinament, l'organització territorial al voltant de les vil·les, un model amb origen en l'antiguitat tardana, se substituï per un tipus de poblament estructurat al voltant de les parròquies, les places fortes i els masos. És precisament d'aquest moment (any 963) que data el primer document que fa referència a Alella; es tracta d'una escriptura que, si bé no esmenta explícitament el nom del municipi, descriu una gran finca emplaçada al capdamunt de la riera, de nom Capeduci, les terres de la qual ocupaven segurament gran part del terme municipal, arribant potser fins al mar. Fou en aquest mateix segle, que també s'inicià el que sens dubte fou el primer gest configurador del poble: la construcció d'una ermita sota l'advocació de Sant Feliu l'Africà en les terres estratègicament situades en la confluència de la Coma Clara i la Coma Fosca, en un punt convenientment preservat de les inundacions provocades per les rierades.

Durant els segles XI i XII, després de la reconquesta, els comtes catalans es trobaren amb grans extensions de terra per repoblar i toparen amb la dificultat de colonitzar de nou terres ermes i conreus abandonats. Per tal d'incentivar l'avanç, van dividir el territori en comtats i en concediren l'aprisió, o sigui, la plena propietat del territori tot just reconquerit, als senyors feudals, a l'Església i a cavallers distingits en la batalla; a causa d'aquest repartiment, els repobladors van esdevenir vassalls d'algun d'aquests tres estaments. Amb el temps, però, com a conseqüència de les nombroses guerres, els senyors feudals anaren cedint a gent plebea la propietat de petites parcel·les; de primer, les condicions ofertes foren immillorables, però, a poc a poc, les exigències s'enduriren fins a arribar a la tirania en plena època feudal. D'altra banda, a partir de mitjan segle XI, l'aristocràcia va apropiarse de les terres que abans pertanyien al comte o al monarca carolingi, la qual cosa va originar tensions i va derivar en episodis violents que no es van aturar fins al rescabament de l'autoritat comtal. En un altre àmbit, es restabliren les antigues seus episcopals, a les quals s'atorgaren també territoris on es van edificar esglésies; aquestes van acabar conformant els primers nuclis parroquials, al voltant dels quals es concentrà una gran activitat econòmica i social que els conferí una gran preponderància en l'entorn rural. Finalment, la gent plebea rebé dels reis o dels comtes propietats de dimensions molt més reduïdes que les dels nobles, però per la por de ser absorbits i adduint raons tant econòmiques com religioses, molts donaren les terres a l'Església i esdevingueren usufructuaris del mas durant una o diverses generacions a canvi del pagament d'un cens anual com a reconeixement del domini. El resultat d'aquesta complexa situació, a nivell de la pagesia, fou un territori fragmentat en múltiples jurisdiccions.

En el cas del Baix Maresme, els castells termenats foren els encarregats de la parcel·lació territorial, excepte en el cas d'Alella, perquè les terres no eren feudals sinó alodials de la Casa d'Alella (coneguda a partir del segle XVII amb el nom de Les Quatre Torres). Així,

Alella, s. XIII. Masies documentades.

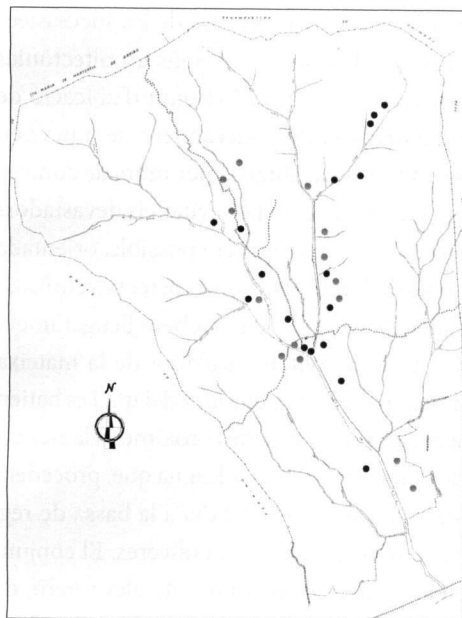

Alella, s. XIV.

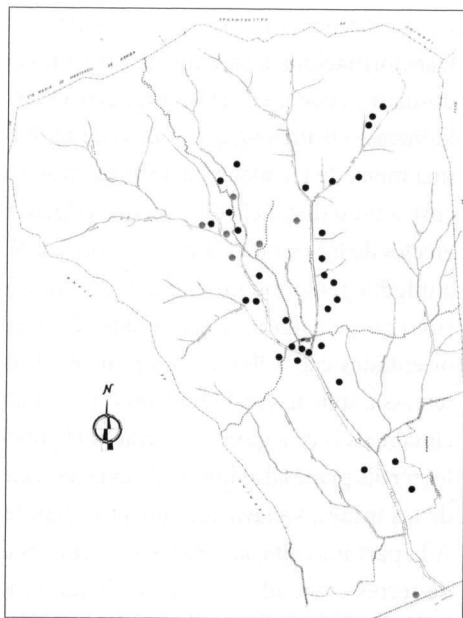
a Alella hi havia dos tipus bàsics de mas: els que eren propietat i alou de l'Església, a la qual pagaven l'impost del delme, i els que, essent propietat de la parròquia, eren alodials de la Casa d'Alella; aquests pagaven igualment la dècima part dels fruits, però d'aquesta quantitat un terç restava per a la parròquia i els dos terços restants eren cobrats pels senyors de la Casa d'Alella. Per aquest motiu, a causa del cobrament de l'usdefruit del terç o tercera part del delme, se l'anomenà Casa del Terçó.

Durant el segle XIII, les terres situades entre la Coma Clara i la Coma Fosca, centríques respecte de la població que aleshores vivia en algunes masies disperses per les dues comes, restaren sota la jurisdicció de l'Església; en els trenta passos a la rodona (inviolables), es construïren un seguit de magatzems que, gràcies al seu emplaçament, quedaren exempts del pagament dels censos fixats pels senyors feudals. Amb el pas dels anys, aquestes dependències o cel·les es transformaren en senzills habitatges i, cap a mitjans del segle XIV, ja s'havia constituït el que era conegut com la terra sacra -*sacraria* als documents de l'època- o *sagrera*.

El segle XIV fou una època especialment dura. A les cròniques s'anomena l'any 1333 com "el mal any primer" i es descriu com, des d'aleshores fins al 1375, les plagues, algun terratrèmol i la pesta negra assolaren la població. La mort d'un gran nombre d'habitants comportà una manca de mà d'obra que, al seu torn, provocà l'abandonament progres-

Alella, s. XV.

Alella, s. XVI.

siu dels masos i les terres; tot i l'obligació (fixada als mals usos) de romandre al mas tota la vida, els pagesos optaren per marxar-ne i, amb l'esdevenir dels anys, les masies s'enrunaren. De fet, als registres de l'època, moltes de les finques alellenques apareixen sota l'epígraf de "mas rònc" o "terra erma".

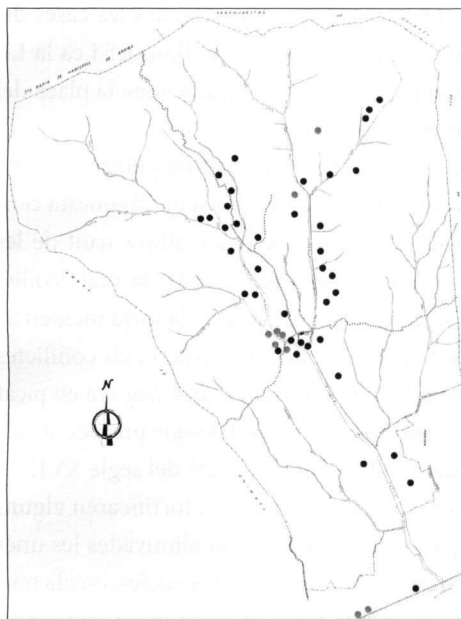
L'any 1486, després de més de cent anys de conflicte remença, la Sentència de Guadalupe extingí els mals usos i altres drets que contravenien la dignitat dels pagesos i fixà llur nova situació jurídica respecte dels senyors: s'anul·là l'adscripció a la terra i es garantí la llibertat personal i la possibilitat de disposar lliurement dels béns mobles. Els pagesos van restar vinculats a les terres com a mers emfiteutes, subjectes encara als censos, lluïsmes, delmes, etc. Per redimir-se dels mals usos, però, era gairebé obligat compensar econòmicament els senyors amb elevades contribucions per indemnitzar-los dels danys causats durant les guerres; a banda d'aquestes compensacions individuals, les multes col·lectives i la vinculació dels masos ròncs a les grans explotacions (que es veieren així notablement engrandides) van ser altres aspectes d'una reforma pensada per alleugerir el pes que duia la classe pagesa, però que va fer que aquesta s'hagués d'estrenyar encara més el cinturó.

Tot i així, el segle XV es va caracteritzar pel ressorgiment de l'economia del terme i, al llarg dels dos segles següents, de manera progressiva, es fundaren molts masos nous

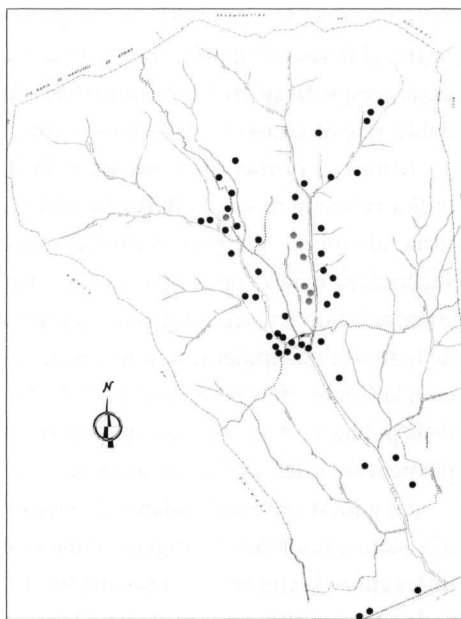
a les vores de les dues rieres principals. Tot i que, a dia d'avui, a causa de les successives transformacions dels edificis, no en tots els casos s'identifiquen vestigis arquitectònics d'aquesta època, la majoria ha conservat l'estructura de la finca i el punt d'ubicació de l'edificació principal, que solia estar molt ben estudiat. El mas, generalment, se situava en una mena de terrassa plana (bé excavada al terreny, bé establitzada per murs de contenció), a prou distància dels cursos d'aigua - rieres i torrents - com per evitar els devastadors efectes de les rierades. La façana principal es trobava, sempre que era possible, orientada a migdia per a obtenir el màxim nombre d'hores de llum solar i una correcta ventilació (tot i que, en alguns casos, a causa del fort desnivell del terreny, les trobem lleugerament orientades cap a llevant o a ponent). Just al davant, aprofitant la planor de la mateixa terrassa, solia haver-hi l'era, un espai habitualment pavimentat damunt del qual es batién els cereals i els llegums per separar el gra de la palla. A les zones més pròximes a la riera, a les fèrtils planes d'al·livió, hi havia les feixes de l'hort, irrigades per l'aigua que, procedent de les mines, s'anava acumulant durant les vint-i-quatre hores del dia a la bassa de reg. A la part més alta, se situaven els cultius de secà, bàsicament vinya i oliveres. El conjunt de terres conreades al voltant de l'edificació es coneixia amb el nom de gleva però, de manera molt generalitzada, cada propietari solia tenir altres feixes més petites repartides pel terme. Normalment estaven dedicades a la vinya i al llarg dels segles eren comprades i revenudes nombroses vegades. Aquest tipus de parcel·lació, basat en petites propietats deslligades del predi principal, constituïa el 80% de la superfície del terme, mentre que el 20% restant romania en possessió de les grans finques. A Alella hi conviuen, per tant, dos tipus de propietat que combinaven la immobilitat dels grans masos amb la variabilitat de la resta del terme, un model que perduraria fins al segle XIX. Amb aquest sistema de parcel·lació basat en propietats de dimensions més petites s'introduí una nova figura, la del masover, que jugà un paper destacat en el desenvolupament del municipi. Els masovers es feien càrrec de l'explotació agrícola i ramadera de les finques a canvi d'habitatge i d'un tant per cent de la collita. Al Maresme era freqüent que dirigissin les masies sota l'atenta mirada d'uns propietaris que, sovint, eren al seu torn masovers d'altres masos.

El municipi en època moderna

En termes generals, al llarg del segle XVI es produí un cert augment de la població en els municipis maresmenys interiors, que es trobaven a redós de les incursions de pirates i corsaris. Als barris de mar tan sols van subsistir-hi les casetes de pescadors, i gairebé tots els habitants van concentrar-se a Sant Genís de Vilassar, Arenys, etc. Quant al cas alellenc, només es disposa de les dades dels fogatges de 1515 i 1553, ja que es conserven molt poques partides de baptismes i de noces, per la qual cosa és arriscat confegir una

Alella, s. XVII.

Alella, s. XVIII.

hipòtesi del comportament demogràfic durant aquesta centúria. Malgrat això, un estudi recent apunta a un cicle positiu a començaments del segle XVI, ja que el nombre de cases havia passat de 44 a 49 en menys de vint anys. Més enllà d'aquestes dades, però, la tendència havia d'invertir-se necessàriament amb l'arribada de la pesta de 1530; així, el mateix estudi revela que l'epidèmia tingué conseqüències catastròfiques al municipi (igual que en d'altres localitats maresmenques, com Cabrera), on va esdevenir el fenomen més mortífer i desestabilitzador dels segles XVI, XVII i XVIII. La posterior corba ascendent que s'albira respon a l'afany de recuperació d'una població greument delmada pels estralls de la pesta, tot i que els experts apunten també la immigració francesa com un dels possibles causants d'aquesta revifalla. Pel que fa a la segona meitat de segle, val a dir que des del punt de vista demogràfic l'evolució va ser positiva en termes generals, atès que a començaments del segle XVII es va recuperar el nombre de focs que Alella havia tingut a mitjan segle XIV.

A principis de segle XVI Lluís Desplà, germà dels senyors de la Casa d'Alella nomenat rector de la parròquia l'any 1508, reformà l'absis de l'església i amplia la rectoria per convertir-la en un gran edifici d'estil gòtic, que esdevindria un dels edificis més importants del poble. Cap a finals del segle, a la part posterior de l'absis de l'església, arran de parcel·lació de l'hort del Mas Porrassa, es configurà una plaça al voltant de la qual, a més

de la Casa del Comú (1591), es construïren diverses edificacions com ara les cases del sastre, el barber i l'apotecari i cirurgia del poble (cal Companyó, cal Barquer i ca la Librada, respectivament). Amb aquestes actuacions, s'inicià la configuració de la plaça del poble, que ha conservat la seva estructura gairebé intacta fins al dia d'avui

Durant el primer quart del segle XVII, Alella va viure, en termes de població, el seu millor moment des de la Baixa Edat Mitjana. No obstant, en el transcurs d'aquesta centúria, al conjunt del país es produí una davallada gradual de l'agricultura fruit de les successives males collites (el 1627 hi hagué una greu sequera; el 1631, la mala collita comportà fam i misèria, i el 1687 va produir-se una plaga de llagosta), la forta incidència de la mortalitat epidèmica (amb les pestes de 1629-1631 i de 1651-1652) i els conflictes com la Guerra dels Segadors (1640-1659), que a Alella es traduí en una caiguda en picat de la població. Així doncs, l'expansió general de la segona meitat del segle precedent i els primers anys del XVII es contraposa amb la davallada del segon quart del segle XVII.

En aquest segle es fundaren diversos masos nous i, sobretot, se'n fortificaren alguns d'existents. Les masies antigues, situades en paratges solitaris i molt allunyades les unes de les altres, ja comptaven amb mitjans defensius (obertures petites i reixades, escala tancada amb espitllera o espiell, etc.) Tanmateix, en alguns casos, la inseguretat que caracteritzà a aquesta època forçà als propietaris a bastir-hi torres fortificades per millorar-ne la defensa, independentment del tipus edificatori. En trobem exemples a les masies més exposades i a les properes al mar, tot i que també són representatius altres elements de protecció més senzills que, sense arribar a ser torres, tenien la mateixa funció (garites, matabans, espitlleres, etc.). Cal tenir en compte, però, que, amb els transcurs dels anys, algunes d'aquestes torres foren enderrocades, raó per la qual ens n'han arribat relativament pocs exemples.

La recuperació econòmica del segle XVIII

Durant el segle XVIII, l'economia restà molt vinculada a l'agricultura, tot i que l'aparició del comerç amb Amèrica obrí nous horitzons. El vi fou un dels productes més apreciats i, en conseqüència, a les comarques costaneres s'amplià el conreu de la vinya. En conjunt, les millores agrícoles es donaren en dos sentits: d'una banda, la producció augmentà amb el conreu del que fins aleshores havien estat terres ermes; d'altra, gràcies a basses, safareigs i petites conduccions, es va millorar la irrigació i, per tant, el rendiment de les zones d'horta.

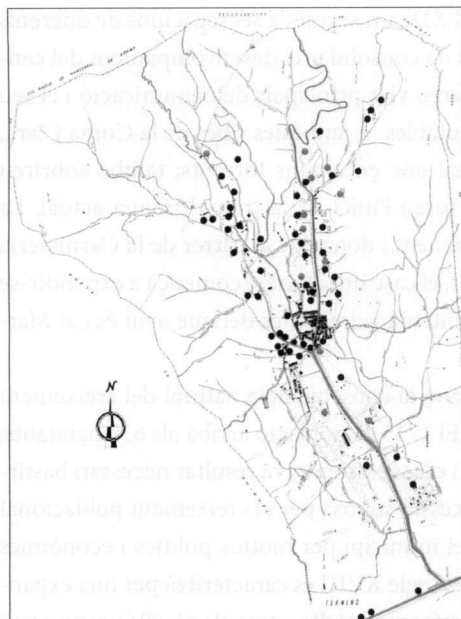
En aquest marc, d'acord amb les necessitats creixents, es transformaren moltes de les velles masies existents per a adaptar-les als nous requeriments funcionals, aprofitant l'avinentsa per reformar les façanes segons la moda de l'època. Paral·lelament, des de co-

mençaments d'aquest segle i fins ben entrat el XIX, un seguit de segregacions de diferents finques donaren l'impuls definitiu que acabà de consolidar el desenvolupament del centre urbà. En poc temps, les rieres esdevingueren vies principals de comunicació i el seu entorn patí transformacions urbanístiques notables. A ambdues ribes de la Coma Clara, s'hi començaren a construir habitatges, igual que en alguns torrents; també s'obriren algunes vies perpendiculars (est-oest), que foren l'inici de la trama urbana actual. La primitiva sagrera s'expandí per la banda de ponent i donà lloc al carrer de la Carnisseria (actual carrer Comas). Per la banda de llevant, el casc urbà també començà a expandir-se gràcies a la parcel·lació de can Gurri (que s'entenia gairebé des del que avui és cal Marquès fins a can Calderó) i can Pons.

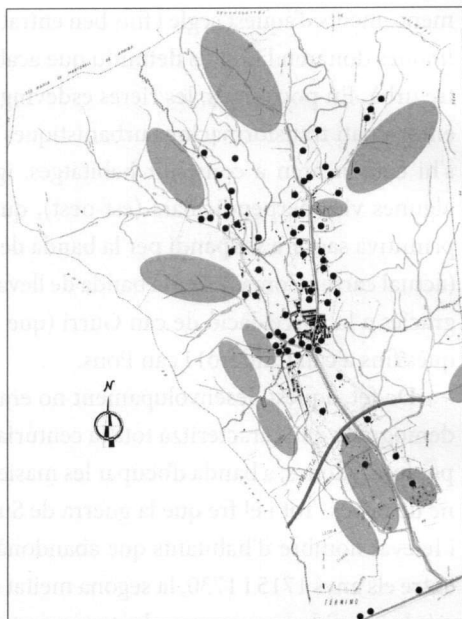
De fet, aquest desenvolupament no era sinó la conseqüència natural del creixement demogràfic que caracteritzà tota la centúria. El 1715, la població arribà als 630 habitants; per força, doncs, a banda d'ocupar les masies i cases existents, va resultar necessari bastir-ne de noves. Tot i el fre que la guerra de Successió suposà per al creixement poblacional i l'elevat nombre d'habitants que abandonà el municipi per motius polítics i econòmics entre els anys 1715 i 1730, la segona meitat del segle XVIII es caracteritzà per una expansió demogràfica sense precedents que va transformar Alella a tots els nivells i convertí el barri de mar en el més pròsper del municipi.

Els inicis de l'època contemporània

El context de bonança econòmica que s'havia establert des de mitjan segle XVIII va propiciar que Alella es desenvolupés notablement durant el segle XIX. Des del punt de vista urbanístic, els fets més rellevants van ser el naixement i posterior desenvolupament del barri de mar, la consolidació de les dues rieres com a carrers (durant el segle XVIII ja havien adquirit caràcter de vies principals de comunicació) i la modernització del nucli urbà (sobretot, amb l'arribada de l'electricitat i el gas i el trasllat d'instal·lacions com l'escorxador i el cementiri fora del poble). Al mateix temps, les terres de les masies més properes al nucli urbà continuaren experimentant successives segregacions i parcel·lacions que, en poc temps, configuraren multitud de carrers nous. L'any 1800, a la part posterior de can Ribas (actual ca l'Arenas), es construïren un seguit de casetes que eren conegudes com les Casetes d'en Ribes, encara que algunes de les parcel·lacions pertanyien originalment a la Torre del Canonge (avui cal Baró). Cap al 1850, el carrer de la Carnisseria (actual carrer Comas) ja es trobava totalment configurat per les cases de cos que hi tenen façana, igual que el carrer Calderó, fruit de la segregació de can Calderó Xic. En les mateixes dates, la parcel·lació de can Sayol de Vall (actual Can Bertran) generà els carrers de Pujades, del Mig i de Baix (rebatejats diverses vegades) i la parcel·lació de can

Alella, s. XIX.

Alella, s. XX (any 1974).

Casas generà el carrer Verdaguer i les cases de la Riera amb front a la Coma Clara. El 1863, fruit de la parcel·lació de la part posterior de can Gurri, s'inicià també la urbanització del barri del Rost, primer amb l'obertura dels carrers Santa Rosa i Sant Lluís, i poc després de tota la resta.

Simultàniament a aquest procés de densificació del teixit urbà, l'emergent cultura de l'estiueig burgès s'anà introduint a l'àmbit rural proper a la ciutat comtal. Molts dels pobles de les rodalies de Barcelona es veieren colonitzats per un seguit de famílies barcelonines que cercaven racons idíl·lics on passar les vacances. En aquest sentit, el Maresme oferia molts avantatges, sobretot pel fet de comptar amb la primera línia de ferrocarril, inaugurada el 1848. A més, l'arribada de la plaga de la fil·loxera arruïnà molts dels grans propietaris alellencs i els forçà a segregar o a vendre's a bon preu les seves finques. Així, en alguns casos s'edificaren noves torres d'estiueig; en d'altres, les antigues masies canviaren de mans i experimentaren profundes actuacions de reconversió per a adequar-les als nous requeriments (renovant les dependències interiors per a adaptar-les a les noves exigències funcionals, refent les façanes per a ajustar-les als criteris estètics de l'època, etc). En ambdós casos, però, les intervencions inclogueren, gairebé sempre, la reconversió de les zones properes a l'edificació principal en jardins de repòs, de caràcter marcadament eclèctic. A les parts més altes i inclinades de la finca, es projectaren jardins paisatgístics,

que, d'acord amb els preceptes de l'estètica pintoresca importada d'Anglaterra, volien preservar l'aspecte natural del bosc existent; eren jardins pensats per ser recorreguts a peu, passejant. A les zones planeres pròximes a la casa, es bastiren jardins de gust neoclàssic, fortament influenciats pel Renaixement italià, amb alineacions de vegetació, petits murets de contenció i eixos de circulació endreçats segons una geometria estricta; eren jardins pensats per a ser vistos des de punts estratègics, com ara els balcons de la casa o algun mirador específicament creat amb aquesta finalitat. En conjunt, aquests jardins també integraren l'horta i fins i tot la vinya com a part del paisatge, esdevenint magnífics exemples de "jardins agraris" o "d'hortes enjardinades" amb reminiscències angleses i toscanes.

El procés urbanitzador del segle XX

A partir del primer quart del segle XX, es produïren les primeres temptatives d'urbanització del sòl no urbà, que, fins aleshores, tot i la subdivisió i segregació de finques, havia mantingut inalterada la tipologia edificatòria. Es pot considerar que el projecte -fallit- de la urbanització Sant Jordi, que pels volts de 1930 plantejava la parcel·lació d'una finca que limitava amb ca les Monges, fou la primera d'aquestes iniciatives. Poc després, l'any 1942, es començà a configurar la que esdevindria la urbanització de can Sors i, cap al 1948, es parcel·laren les terres altes de la finca de La Gaietana, que esdevingueren la urbanització Mar i Muntanya.

Ja a les dècades de 1960 i 1970, la fesomia d'Alella es transformà definitivament; primer les zones de conreu i més tard alguns boscos es convertiren en solars edificables, destinats, principalment, a la construcció de segones residències emprades gairebé exclusivament durant el període estiuenc. En aquest procés urbanitzador, la construcció de l'autopista Barcelona-Mataró va resultar un impulsor clau. Aquest tram fou una de les primeres llicències concedides a Espanya per construir una autopista; Autopistas Concesionaria Española S.A. (Acesa), a qui va ser adjudicat, va ser fundada el 1967 amb l'objectiu de construir i gestionar els trams viaris Barcelona-Mataró i Barcelona-La Jonquera; les obres començaren el 29 de juliol del 1967 i s'allargaren fins al 20 juliol del 1969.

Evidentment, la disminució del temps de trajecte fins a Barcelona afavorí la progressiva densificació urbanística d'Alella, amb la construcció de nombroses urbanitzacions: Nova Alella (1960, tot i que el projecte no va cristal·litzar fins a la dècada següent), Verge de la Mercè (1965), Ibars Meia (1967), Alella Park (1967, la primera fase; 1975, la segona), Mas Coll (1970), La Solaia (1971), Can Magarola (1972), Coma Fosca (1968, l'aprovació del projecte; 1974, inici de la construcció) i Cal Baró (1974). Moltes d'aquestes urbanitzacions nasqueren amb fortes deficiències i una notòria manca de serveis, i calgueren llargs

processos de negociació amb l'Ajuntament per legalitzar-les totalment (l'enllumenat públic, l'aigua corrent, la pavimentació dels carrers o la connexió al clavegueram foren fines que s'aconseguien després de molts anys d'esforços). Amb el pas dels anys, aquestes urbanitzacions s'han anat completant mentre, de mica en mica, els seus habitatges han passat a ser residència permanent dels seus ocupants.

El procés de desenvolupament del segle XX

En primer quart del segle XX, es produïen les primeres urbanitzacions a l'entorn dels nuclis urbans existents, que, fins aleshores, no s'havien desenvolupat més que per les necessitats bàsiques de la població. A partir d'aquests nuclis, es començava a desenvolupar la urbanització a l'entorn dels nuclis existents, que, fins aleshores, no s'havien desenvolupat més que per les necessitats bàsiques de la població. A partir d'aquests nuclis, es començava a desenvolupar la urbanització a l'entorn dels nuclis existents, que, fins aleshores, no s'havien desenvolupat més que per les necessitats bàsiques de la població.

En les dècades de 1900 i 1910, la urbanització d'aquests nuclis es desenvolupa a l'entorn dels nuclis existents, que, fins aleshores, no s'havien desenvolupat més que per les necessitats bàsiques de la població. A partir d'aquests nuclis, es començava a desenvolupar la urbanització a l'entorn dels nuclis existents, que, fins aleshores, no s'havien desenvolupat més que per les necessitats bàsiques de la població. A partir d'aquests nuclis, es començava a desenvolupar la urbanització a l'entorn dels nuclis existents, que, fins aleshores, no s'havien desenvolupat més que per les necessitats bàsiques de la població.